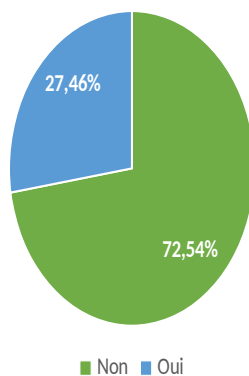

9 op 10 Belgische verpleegkundigen gaat ziek werken door personeelstekort, 1 op 4 met COVID-symptomen.

95% van de bevroagde verpleegkundigen zijn in 2019 minstens één keer ziek gaan werken. Tijdens de eerste golf van de epidemie zijn 27 % van hen gaan werken met Covid-symptomen. Presenteïsme, gaan werken terwijl je ziek bent, komt enorm veel voor bij verpleegkundigen en kan ernstige gevolgen hebben, zoals blijkt uit onze studie.

Heeft u tijdens de epidemie gewerkt met Covid-19-symptomen?

Onze studie, uitgevoerd tussen januari en juni 2020, bracht de redenen in kaart waarom verpleegkundigen ziek naar het werk gaan. We onderzochten ook de gevolgen van dat fenomeen en de oplossingen die presenteïsme zouden kunnen verminderen. We deden eerst een kwalitatieve studie: interviews bij 15 verpleegkundigen die in Brussel werken. Deze vulden we aan met een kwantitatieve studie via een online meerkeuzevragenlijst. 533 personeelsleden uit de gezondheidszorg werken vulden de vragenlijst in, waaronder 386 Belgische verpleegkundigen (91 % vrouwen, 69 % ervan werkt in Wallonië en 72 % werkt in een ziekenhuis).

Uit onze studie blijkt dat het presenteïsme zeer vaak voorkomt bij Belgische verpleegkundigen. 95 % van de respondenten zijn in 2019 ziek gaan werken. Het percentage verpleegkundigen dat gaat werken terwijl ze een ziekteattest kregen van een arts ligt op 20 %. Tijdens de Covid-19-epidemie ging 27 % van de respondenten werken terwijl ze symptomen van Covid vertoonden en 59 % ging ziek werken, maar niet met symptomen van Covid. Ter herinnering, in het begin van de epidemie was het zorgpersoneel met symptomen van Covid, maar zonder koorts, verplicht aan het werk te blijven.

Waarom gaan verpleegkundigen ziek naar het werk?

De belangrijkste redenen waarom men ziek gaat werken zijn een schuldgevoel dat men de collega's meer werk bezorgd, het gevoel niet ziek genoeg te zijn om afwezig te zijn, de moeilijkheid om een vervanger te vinden en het structurele gebrek aan personeel. Tijdens de gesprekken gaven verschillende deelnemers aan dat ze druk van hun leidinggevende ervaren om toch te komen werken terwijl ze ziek zijn. Een verpleegkundige vertelt :

« Toen ik bijvoorbeeld de griep had, ben ik toch gaan werken, omdat we niet met veel zijn, dus dacht ik aan mijn collega's. (...) Op een gegeven ogenblik kon ik me niet meer recht houden (...) ik heb dus de verpleegster van wacht geroepen. (...) Ik vraag of ik mag vertrekken. (...) Ze zette me onder druk en zei: « Akkoord, en dan? Ga je morgen komen werken of niet? Hoe zit het? Ik zie dat je morgen in de namiddag werkt. Als je niet komt, zijn we met te weinig. »

Ernstige gevolgen

Presenteïsme kan ernstige gevolgen hebben. Het heeft een negatieve impact op de individuele gezondheid met een verhoging van het risico op uitputting en burn-out. Bij verpleegkundigen doet presenteïsme de kwaliteit van de zorg dalen. In internationale studies werd aangetoond dat zieke verpleegkundigen meer fouten maken en dat het aantal patiënten dat valt stijgt bij stijgend presenteïsme. Een andere bevroegde persoon vertelt :

« (...) je kan geen goede zorg geven aan je patiënten, je vergeet dingen, of het nu gaat om een medicament, of een infuus dat je moet zetten (...) de kans dat je fouten maakt is groot.»

Het fenomeen presenteïsme werkt bovendien de verspreiding van infectieziekten in de hand. Tijdens de Covid-epidemie was het presenteïsme waarschijnlijk verantwoordelijk voor besmettingen bij het zorgpersoneel en bij de patiënten.

Meer handen aan het bed

De twee belangrijkste oplossingen die aangehaald worden om presenteïsme terug te dringen, zijn een herwaardering van het beroep door de arbeidsvoorwaarden te verbeteren en meer vast personeel per dienst aannemen. Je moet je uiteraard minder zorgen maken wanneer iemand afwezig is als je team zonder die zieke nog voldoende sterk is.

*In absolute cijfers

Die oplossingen vereisen dat het budget voor de gezondheidszorg wordt verhoogd. Om het aantal personeelsleden te verhogen, moeten de instellingen genoeg middelen hebben om personeel in dienst te nemen. Het tekort aan verpleegkundigen moet ook worden aangepakt door het beroep aantrekkelijker te maken voor jongeren. Dat vatte een verpleegster goed samen tijdens een gesprek :

« De arbeidsvoorwaarden moeten verbeteren en om de arbeidsvoorwaarden te verbeteren moeten we met meer zijn. Er is gewoonweg meer geld nodig voor ons loon, de hele financiering van de zorginstellingen zal moeten worden herzien. »

De belangrijkste hefboomen om presenteïsme terug te dringen liggen dus bij de overheid. In 2019 kwam het zorgpersoneel op straat tijdens acties van de witte woede, en tijdens de pandemie draaide een hele groep verplegers de rug naar Premier Wilmes. Die acties zorgden voor belangrijke overwinningen in de sector: de oprichting van het noodfonds voor de zorg (402 miljoen euro om de opleiding te verbeteren en om personeel aan te nemen) en deze zomer werd een bijkomend budget van 600 miljoen toegekend aan de federale zorgsector (500 miljoen voor loonsverhoging en 100 miljoen om de verbetering van de arbeidsvoorwaarden te financieren). Vakbonden en personeel stellen dezer dagen alles in het werk om deze beloftes concreet te maken en ook in de regio's extra middelen te bekomen. Nu zondag 13 september komt een deel van de sector op straat om de eis van herfinanciering kracht bij te zetten.

Deze studie werd uitgevoerd in het kader van de masterproef voor de specialisatie huisartsgeneeskunde van dokter Lesly Lagrandcourt, huisarts in opleiding bij Geneeskunde voor het Volk Molenbeek (GVHV).

GVHV is een initiatief van de Partij van de Arbeid (PVDA) en bestaat uit 11 medische actiecentra over heel België. GVHV engageert zich samen met haar patiënten voor ieders recht op gezondheid in een gezonde maatschappij. Het studiewerk van GVHV richt zich op de sociale determinanten van gezondheid, met als belangrijkste thema Arbeid en Gezondheid.